

OSTROVSKI:

„Donosna služba“

OTVORITVENA PREDSTAVA SLOVEN-
SKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA(Ob 40-letnici umet-
niškega delovanja
naše igralke
Angele Rakarjeve)

Ostrovski komedija „Donosna služba“, s katero bo Slovensko narodno gledališče otvorilo svojo peto sezono in obenem proslavilo 40-letnico umetniškega delovanja igralke ANGELE RAKARJEVE, je bila prvič nastanjena 1857. v literarni reviji „Ruska beseda“. Komedija je še istega leta izšla v knjigi, toda caristična cenzura ni dovolila uprizoritve. Šele 1863 — dve leti po znani reformi, ko je nekaj časa pihal ugodnejši veter — sta komedijo uprizorili petrografska Aleksandrijska in moskovsko Malo gledališče.

Vzrok za prepoved uprizoritve je absolutistična cenzura mislila posebno v besedah in dejanjih glavnega junaka Zadova, o katerem pravi njegov birokratski predstojnik Jusov: „Evanjeljski, do oblasti je surov... in celo take misli... pohajuje mladino... in zlasti se svobodno-

TOV. RAKARJEVA IN M. SANCIN PRI GENERALKI.

miselstvo. Oblast mora strogo paziti nanj! Zadov, mlad človek, ki je uspešno postal in nebežen, govori in se bori proti vsem nakanam tedanje ruske družbe, zlasti ostro pa se loti korupcije in vseh tistih, ki sprejemajo darila; proti podkupljenemu velja njegov glavni napad. V Rusiji je bilo tedaj tako, kakor pripoveduje sestra nevesta Zadova: „Uradnikom poklanjajo vse, kar jim je treba. Raznega blaga, konur je oženjen, samcu slupajo in pletenine, kdor ima konje, temu ovas ali sena, seveda tudi denarja. Te razne reči poznamo iz Gogoljevih del in iz spisov največjega ruskega satirika Saltykova — Sedrina. A pri Gogolju in Saltykovu vidimo same negativne in senčne plati, nobena cesta ne vodi skozi mraven prago. Ostrovski je bil revolucionar, a je za to predreformsko Rusijo resničen demokrat, zmaga nad zlim, čeprav ne samo iz svojih moči. Na koncu se povzpne in pogumno izpove: „Hočem si očuvati dragoceno pravico gledati vsakomur naravnost v oči... brati in gledati satire in komedije na podkupljence in smeja se iz čistega srca z odkritim smehom... Samo eno tolažbo bom prosil boga, samo eno nagrado bom pričakoval: Čakal bom tistega dne, ko se bo podkupljence kolaj družabnega sodišča kakor knuzskega.“

V tem je ne samo moralen, vzgojen pomen tega imenitnega dela Ostrovskega, v tem je tudi progresivna misel komedije. Njegov Zadov se bori proti izročkom in napakam fevdalnega carističnega „samodržavja“, ne nastopa je po poti revolucionarjev iz krovkov Belinskega, ki so se borili proti tedanjemu sistemu sploh. Toda borba Zadova je tako temeljita — čeprav se njegova borbenost za nekaj časa omaje, ko uboga svojo zeno Polino in gre proti donosni službi, da bi se mogla dostojno preživljati — značaj Zadova je tako pošten, da smatramo tega idealista in najboljše zaveznika tedanjih revolucionarnih sil v Rusiji.

Se bolj kot v zgradbi Zadovljeja dejanja pa se nam kaže progresivnost komedije v risanju negativnih značajev. Slepac, defraudant Višnjevski, nadložen stavec z znaki protin, ki ga smatra parvenitski korupcionisti Jusov za genija, za Napoleona, si je s spretnimi utajami in nesramnimi tatvinami iz državne blagajne pridobivaline in odlikovanja in vsakomur zemljišča in hiše in vasi z neobdelano zemljo, da ti kar sapa zastaja. In ta govor tudi moralizira prav v slogu najfinišne aristokratske družbe, ki je bila na zunan sam sijaj in blešč v notranji gnila in smrdljiva.

Staremu uradniku Jusovu, ki je nastopil prvo službo v haifi iz domačega platna in znal komaj brati in pisati, je Višnjevski nedosežen vzornik. Toda Jusov je drugačen tip: zunan je v notranji gnusen in zoprn. Dve leti je služil za tekača in nosil vodko, prinašal pogače in tudi kuas, če je kdo imel mačka. Sedaj pa ima tri hišice in

širi konje, trinštirideseto leto je oženjen in kadar ne moreta z ženo spati, premišlujeta, zakaj ju je bog obiskal z milostjo. Kariero si je napravil s sprejemanjem podkupnine, a nikdar tega ni počel hrupno, vedno previdno in ne preveč naenkrat. Žvit je bil in prekan, kajti lahko bi nastalo govorjenje in obrekovanje, ulegli bi ga zapreti. Jusov je strupen sovražnik inteligence, ki svobodno misli in razpravlja o načelih. Boji se, da ga ne bi odkrili, zato neumilno preganja vse poštenjake.

Po njegovi filozofiji je državni aparat zato, da služi go-lujom. In res je caristična izkoriščevalska država ščitila sleparje in preganjala ter tlačila ljudstvo. Zato Jusov smatra krajo državnega denarja za usodno zadevo, ne pa za sleparstvo. Drži se izreka: Z-

boljše dramatične ruske književnosti, je napisal dolgo vrsto komedij in dram. Najbolj znano njegovo delo je „Nevit-tas“. Slovenci ga doslej še malo poznamo; ker so nam ga do-se danje zgodovine ruske književnosti in gledališča skrivale. Odkrivali smo ga pričeli šele potem, ko ga je sovjetska literarna kritika tako rekoč na novo pokazala Rusiji in svetu. V svojih delih je opisal zlasti moskovske trgovce, tako imenovane „kapecevtsove“ in vrad-nike ter propadajoče plemstvo. Napisal je še vrsto zgodovinskih dram.

M. Ravbar

TOV. RAKARJEVA V LOGI KUKUSKINE.

IZPOD POREZNA IN KOJCE

SLIKE IZ SLOVENIJE
o gradnji socializma

Tako je danes, da življenje zahteva velike razgledanosti in stalnega zasledovanja dogodkov v svetu in doma. Temu ne uide noben naš človek tudi če bi hotel. Napredek, ki gre z velikimi koraki naprej, ga zasleduje v vsem njegovem izkajanju. Prej ali slej sta skupaj, in šele tedaj se zave, kako napredno je bilo njegovo izkajanje.

Takim ljudem pomagati, je dolžnost vsakega človeka, kot je bilo sodelovanje v borbi za dolžnost. Majhen prispevek k pravilnemu razumevanju današnjega razvoja naj nudijo tudi naslednje slike, vzete iz življenja, podporzinskih vasi in naselij v Orehovski grupi na Cerkljanskem.

Ne smemo mimo današnjega razvoja, ne da bi malo pogledali razaj v zgodovino. Ta zgodovina je ohranjena zelo živo v tistih naših starih ljudih, ki so šli skozi življenje z lastno miselnostjo in razgledanostjo. Moramo priznati, da je teh zelo malo, ker je domača in cerkvena vzgoja vplivala tako, da so bili naši ljudje večeroma garaši in delavci, ki gredo skozi življenje z glavo ovito v debelo vrečo. Zato pa je sveži spomin tistih redkih ljudi dragocen prispevek k spoznavanju našega razvoja nekdanj. Prav je in potrebno, da bi življenje poznano, ker šele potem znamo pravilno ceniti vse pridobitve naše NOB.

PRIZOR IZ II. DEJANJA.

Naslednji popoldan smo se pristrženo poslovlili od brigadnikov s Tržaškega ozemlja, se zahvalili za gostoljubnost in si obljubili nasvidenje doma. In spet smo bili, nas trojica, na poti ter pešali oziroma capljali optanti z nahrbtniki vzdolž nasipa avtomobilske ceste. Srečevali smo se s starimi in novimi brigadniki, ki so ali korakali z zastavami na čelu in s pesmijo na ustih ob čisti ali pa delale na nasipu.

„Zdravo, tovariši! Katera brigada?“ vprašam krepke, postavne mladence, ki so se pravkar lotevali dela. „Banioluška oblastna brigada. Dve četi, obe udarni.“

Cita in Ivan, ki sta bila sredi enega izmed svojih pogostih besednih razračunavanj, pri-ljubneta.

Iščem z očmi in ker ne vidim nobenega dekleta med brigadniki, vprašam: „Kaj nimate nič deklet v brigadi?“

„Neč smo sami moški. „Ivan se obrne k Citi in ji reče zmagoslavno: „Zato sta pa obe udarni. Ko smo tako preprečili nekaj kilometrov, zagledamo pred sabo taborišče št. 3. Zopet nam sijejo z apnom okoli-skane barake v svoji belini na-proti in zopet vidimo piapola-

KAKO JE BIL POD PORE-
ZNOM PRED 70 LETI.

V Orehovski grupi živi 94-letna Lesjakova mati. Ta zelo rada pripoveduje zetu, ki jo je tudi že 74 let o življenju pred tridesetimi leti. Potem je zanesla po naključju tam mimo, pa sem se ustavil pod velikim orehom za hišo, kjer je tovariš Lesjak ravno kuhel žganje. Po neizogibnem pogovoru o letini in ajdi, ki jo je to požgala velika vročina, sva prešla na nekdanje življenje.

„Kaj je bilo pred tridesetimi leti največja ovira za nas, dredeček, sem zastavljal vprašanje. Tovariš Lesjak je malo pomislil, nato pa odločno odgovoril:

„Ko sem bil še mlad pobin, nismo mogli naprej, ker ni bilo goldinarjev. Redki so bili tisti, ki so imeli denar. Takrat so šla na dražbo celo velika posestva. Tako je bil prodan na dražbi eden največjih gruntov pri Brovčah Zajokcu za samih 3000 goldinarjev. Sami cim-

Delali in živeli so kot živali

K gornjemu moram dodati še malo zdravlega ljudskega humora. Veliki kmetje so rajali navadno po šest do osem mlatičev, bajtari pa so mlatili sile. Ljudski humorist je mlatil v šestih pri večjih kmetih takole označil po udarcih cepov:

1 2 3 4 5 6
„Pod - ta - kni - pod - ko - tel
1 2 3 4 5 6
pa - stru - klji - ce - vko - tela.“

To je pomenilo, da bo mlati tudi za štrklje. Istočasno pa je bila izražena tudi veljavnost bogastvo kmeta, katerega je tako hvalisval božalo v njegovem ponosu. Bajtari pa so mlatili kar sami v četvorkah takole:

„Pes - je - kre - pal,
pes - je - kre - pal.“

kar je označevalo, da bo pri pridejku bajtarija še pes kraval, ker je malo pridelal.

Se radalje pripoveduje tovariš Lesjak:

„V mojih otroških letih se ni bilo nobene ceste. Bili smo popolnoma odrezani od sveta. Se celo v Idrijo so peš nosili pošto. Težko mi je bilo takrat, ki ga Italija zaseda naše kraje. Ponovilo se je stanje iz mojih mladih let. Hoteli so iz nas

napraviti ljudi, ki samo delajo in garajo, mislilo pa nič. Zato pa sem z navdušenjem sprejel pričetek narodno osvobodilne borbe. Bil sem 18 mesecev celo predsednik KLO v Orehu. Ko pa so prišli domov partizani, sem prošil za razrešitev. Mlačina, ki je v borbi pridobila zelo veliko izkušenj, naj vodi.“

„Tovariš Lesjak, kaj pa pravite o obdelovalnih zadrugah, sem ga vprašal.“

„Nisem se slišal veliko o tem, toda mišlim, da bodo pač morali vsi spoznati, da bo treba iti z razvojem tudi v kmetijstvu. Ta pa kaže naprej in v boljše, je počasi in zelo pretehtano odgovoril.“

„Kaj pa je vaše mnenje o gradnji socializma?“

„To je zame nekako težka beseda, ker sem star. Če pa so gradnja socializma vse tovarne, ki jih gradijo, in če bo tako kot včasih slišim na sestankih, tedaj ne more biti slabo, ampak dobro. Pravijo, da je gradnja socializma tudi tisti daljnovod, ki ga gradijo spodaj v dolini.“

Prav gotovo bo tudi čitatelj prav tako vesel odgovorov tovariša Lesjaka, kot sem jih bil jaz. Preprosto in razumljivo je

Organ naprednih španskih socialistov „Espana combatiente“ o jugoslovanskih borcih v Španiji

„Jugoslovani so zaslužili in zaslužijo našo hvaležnost“

Zavzeti se za obrambo onih, ki so žrtvovali vse, samo da so nam pomagali, pomeni izvršiti republikansko dolžnost

PARIZ, 9. nov. (Tanjug) — „Espana combatiente“, organ naprednih španskih socialistov in republikancev, je objavil v zadnji številki članek, posvečen jugoslovanskim dobrovoljcem v mednarodnih brigadah, v katerem pravi med drugim:

„1192 hrabrih jugoslovanskih borcev je bilo z nami v naši plemeniti borbi. Kakor drugi prostovoljci mednarodnih brigad so se odlikovali po svoji požrtvovalnosti in samozatajevanju. 600 Jugoslovancev je pokopanih v naši deželi. Ostali so, kakor tudi mi, spoznali kon-

centracijska taborišča v Franciji in so prenašali v njih, kakor na boljše v Španiji, častno trpljenje in izkušnje. Ko je privihrala nad Evropo hitlerjevska vojska, se je večina od njih odzvala pozivu svoje domovine Jugoslavije; premagali so vse težave in nevarnosti, podobne onim, ki so odhajali v borbo v Španijo, in se jim je posrečilo doseči v domovino. V Jugoslaviji so znova začeli oboroženo borbo proti ravno istemu sovražniku, proti kateremu so se borili v Španiji.

Ko bremo obožbe proti Jugoslaviji, proti jugoslovanskim dobrovoljcem v mednarodnih brigadah, češ da so bili v službi Gestapa, se zato tembolj zgrajamo. Ne da bi se spuščali v oceno budimpeštanskega procesa, smo mnenja, da so vsi oni, ki so se borili na fronti v Španiji, ne glede kje in ne glede na politično prepričanje, predvsem pa komunisti, dolžni obvestiti jugoslovanske prostovoljce o našem protestu proti žalitvam, ki so bile izrečene nasproti njim. Manifestiral mo-

ramo našo protifašistično solidarnost nasproti ljudem in nasproti republikli, ki jih poskušajo sedaj diskreditirati, napadati in uničiti, in to ravno oni, od katerih se je moglo to najmanj pričakovati. Zavzeti se za obrambo onih, ki so žrtvovali vse, samo da so nam pomagali, pomeni izvršiti republikansko dolžnost. Molk bi pomenil isto kakor tudi priznanje, da so republikanska vlada, protifašistične stranke in organizacije ter ljudstvo sploh omogočili, da postane republikanska Španija polje za delo prikritih provokatorjev.

Jugoslovani so bili in so ostali protifašisti. Oni so zaslužili in zaslužijo našo hvaležnost. Samo oni, ki nimajo morale, ki zavračajo resnico, morejo razširati vesti, da so narodi Španije izgubili čustvo solidarnosti, da so izgubili sposobnost oceniti pomoč, ki nam je bila izkazana, ter čustvo hvaležnosti in ljubezni nasproti mednarodnim brigadam. Potrebno je poudariti, da našega ljudstva ni mogoče prevariti s škandalom,

ki ga izvršujejo nekateri španski, ki poskušajo podpirati mračne in prikriti namene za mešče cilje. Toda ta škandal ne bo mogel razbiti prijateljstva med narodi Španije in Jugoslavije.

Resnici in hvaležnosti jugoslovanskim tovarišem na čelo se mora vsak protifašist, ki posluša svojo vest, pridružit našim protestom. Mi se na našim borimo tudi za čast mednarodnih brigad in prispevamo tako k obrambi naše republikanske stvari. Naj žive jugoslovanski prostovoljci v vojni proti fašizmu v Španiji!“

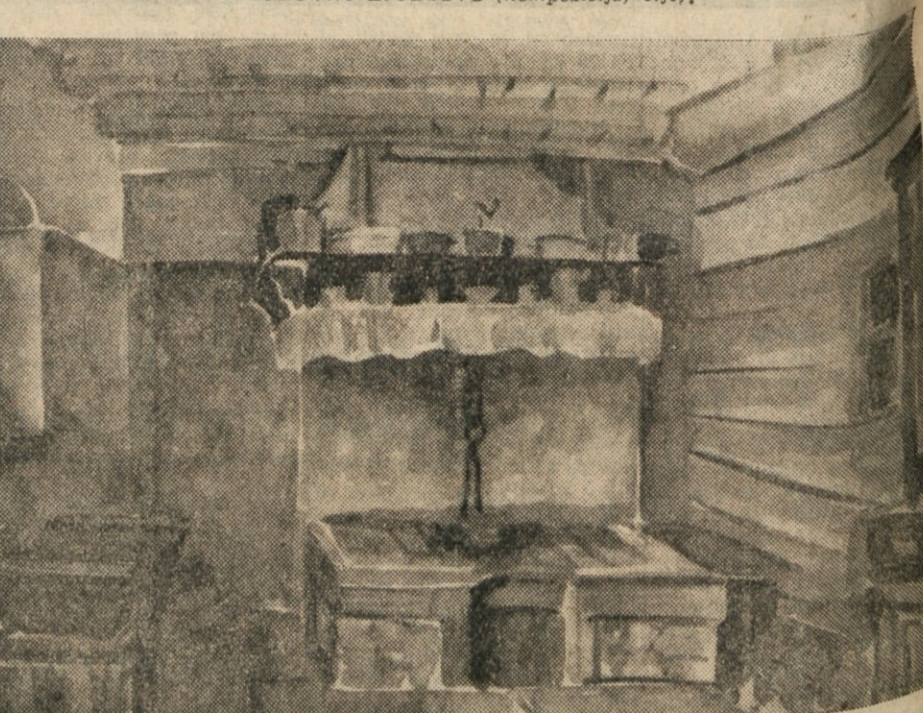
Huda vročina v Egiptu

KAIRO, 9. — V Egiptu je nastal izreden val vročine, ki je toplomer kazal večkrat 44 stopinj. Za danes so predvideni temperature 36 do 37 stopinj. V severnem Egiptu so bile nevihte povzročile ponosno de ter prekinile železniški promet.

Z razstave slikarja A. Černigoja v galeriji „Scorpione“

DELOVNO LJUDSTVO (kompozicija, olje).

KMEČKA KUHINJA (akvarel)

Reportaža o graditvi Novega Beograda in

Dr. V. BARTOL

avtomobilske ceste „Bratstva in enotnosti“

V NOVO TABORIŠČE

(ILUSTRIRA AKADEMSKA SLIKARKA CITA POTOKARJEVA)

ti nad njimi državne in republikanske zastave v rdečo zvezdo. Zglasimo se pri komandantu, a tu nas že vsi poznajo. V taborišču so naši stari znanci, med njimi Vlahi iz krajinske brigade, ki nas takoj povabijo na hrano v svoji kuhinji. V taborišču srečamo tudi dalmatinsko brigado in se veselo rojujemo z njenim komandantom.

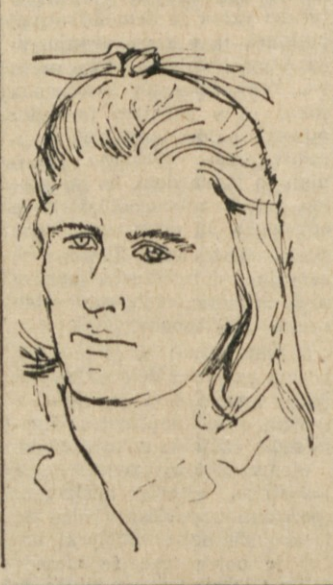
Taborišče je v bližini slavonske vasice Dubovac, kjer žive po večini pravoslavni Srbi. Barake oklepajo od treh strani obsežen prostor, ki je spremljen v pravi park. Že pri prejšnjih taboriščih, zlasti pri onem, kjer je bivala brigada „Branko Babić“, smo opazili nasade cvetov okrog barak, da ne mozaike, ki so predstavljalje iz pisanega kamena izdelane partijske ali državne embleme ter nosili napise partiji, Titu itd. Toda obsejni dvorišči prostor našega novega taborišča je bil spremenjen v resničen park z nasadi in klopi-

mi za počitek. Na lepo razporejenih gredah so cveteli žolti in rdeči ali rjavo pisani turški nageljani. Cvete, je so neke marjetične podobne cvetice v pestrih barvah, nežno roža, bele in lilje v vseh odtenkih. Na drugih gredah so bili z oku-pami izdelani mozaike z napisom Titu, partiji, delu, udarništvu itd. Ne daleč od taborišča je bilo sredi dvorale kopališče z vročimi in mrzlimi prhami.

Zvečerilo se je in brigade so se začele vračati počej z dela na nasipu. Pogovorili smo se s komandantom taborišča z agit-propovci in kulturniki. V kuhinji krajinske brigade smo imobilno večerjali. Povrh smo dobili veliko lubenico (angurijo), ki smo jo komaj pospravili. Nato smo sedli na klopi-

Na uho nam udarilo glasovi bobna, piščali in še vrag vedi kakšnih neznanih instrumentov. Evo, glej, vlaški orkester

je zaigral kolo in prvi plesalci, strumni, zravnani in prožni kot perjo so se že prišli za roke in začeli plesplovati v enakomernem ritmu. Približamo

se muzikantom in dobimo prostor na klopi v njihovi bližini. Vedno živahnije orkester terča znane potegne tudi tovariša Potrča in mene med plesobe.

Kajpada je dobro plesanje različnih kol — kot sem slišal, jih je najmanj 80 vrst in zvrsti — posebna umetnost. Glej, kako se drži voditelj kola in kako mu elastično poskakuje noge v enakomernem in zapletenem ritmu! V njegovi drži in v njegovih kretnjah se izražajo prav tako opne kot tudi neverjelna lahkostnost in gibnost telesa. Kolo nima samo svojega etničnega in umetniškega pomena, marveč ima tudi svojo posebno etiko in psihologijo. Kolo je prav tako izraz življenjske radosti balkanskega človeka in njegovega elementarnega estetskega instinkta, ki je obenem tudi izraz njegovega elosa, njegovega patosa in celo njegovega slovančanskega heroičnega svetovnega občutja.

Na nasipu, prav za prav vrhu grida iz nasenene zemlje sva s tovarišem Potrčem zapazila mlado, prikupno dekletko z belečino in sviničnikom v roki. Pristopiva in po prvih besedah spoznavata, da je Slovenka.

„Kaj delate?“ jo vpraša. „Nadzorujem delo brigad II, in III, taboriščas, odvrne. „Vi ste nadzornik dela?“ se začudiva.

„Da, tu sem že od spomladi, ko so se začela letošnja dela na cesti.“

„Ali imate mnogo posla?“ jo vpraša Potrč.

Vsak trenutek se postavljajo nova vprašanja, ki jih je treba sproti reševati, odvrne z velikom samoumevnostjo. „Posameznim delam in brigadam je treba razporediti delo na nasipu. Če se traktor pokvari, je treba pokrbeli za popravilo. Pvo, pred nekaj dnevi je počilo pero pri buldožerju v njega pokali.“

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECHI, št. 6, III. nadp. — Telefon št. 93.808. — UPRAVA: ULICA R. MANNA št. 29 — Telefonska številka 83-51. OGLASILA: od 830-12 in od 15-18 — Tel. 83-51. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: Za vsak mm širini 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, ul. S. Pellico 1-I, Tel. 11-32 — Koper, ul. Battisti 301-A, Tel. 70.

NAROCNINA: Cona A: mesečna 280, četrtletna 750, polletna 1400, letoletna 2600 lir: cona B: Izvod 70 din; mesečno 70 din; FLRJ: Izvod 450, mesečno 100 din. Poštni tekoči račun za STO-ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana, Tyrseva 34 — tel. 49-63, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-9603.7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. — Trst